

Književna poročila.

Dr. Jan Jurij: Kreditna tehnika. Maribor. Samozaložba. 1940. Str. 87.

Dr. J. Jan je že prej objavil vrsto spisov o denarju in plačilnih sredstvih in sicer: Valutno vprašanje (Maribor 1923), Verkehrseinlage als Zahlungsmittel (Maribor 1932), Zahlungsmittelaätze zum allgemeinen Gebrauche (Maribor 1933) in dr. Sedaj je izšla njegova nova knjižica o „kreditni tehniki“.

Po kratkem uvodu podaja pisec kritiko dosedanje kreditne ureditve, nato razlaga novo, od pisca priporočeno ureditev kredita, nadalje govori o kreditnih zavodih in ureditvi gospodarstva, slednjič razpravlja o uredbi kreditne tehnike. Iz tega se vidi, da se je pisec vključ majhnemu obsegu svoje knjige dotaknil najrazličnejših vprašanj denarnega in kreditnega prometa. Taka vsebinska obsežnost tega malega spisa je zvezana s pisčevim globokim prepričanjem, da je v predlagani novi kreditni tehniki, zgrajeni na „merotehničnih“ osnovah, našel mogočen lek zoper vse sodobne denarne, kreditne in bančne bolezni, zoper gospodarske krize, nezaposlenost in celo zoper socialne napetosti v sodobnih narodnih gospodarstvih.

Ta lek sestoji v tem, da služijo kot menjalna in kreditna sredstva posebne terjatve, ki „se glase na izročitev protivrednosti v borznem blagu v taki višini, ki ustreza vrednosti vrednostnih enot, na katere so izstavljene“. Za vrednostno enoto pa se vzame „vrednost take izmenjalne enote, ki sestojata iz več na tak način izbranih dobrin, da njena vrednost ustreza povprečniku cen drugih dobrin“. Razen tega „terjatve, ki služijo za izmenjalno sredstvo, morajo same nositi stroške vzdrževanja svojih prednosti“ (str. 40). Terjatve so izrešljive ali takoj (gotovinske terjatve; pravice iz teh terjatev se prenašajo na posebne note A), ali pa v določenem roku (kreditne terjatve; pravice iz njih se prenašajo na note B). Terjatve se izdajajo proti blagovnemu kritju in so neposredno izrešljive v blagu. Dotično blago mora imeti emisijski zavod stalno na razpolago. To bo dosegel s tem, da ga prevzame v komisijo za razprodajo od teh, ki ga prosijo za posojilo. Zato se ta zavod razvije v „komisijsko-trgovski zavod z blagom“ (str. 42). Stabilnost vrednosti terjatev se doseže s tem, da so izrešljive v blagu po njegovi borzni ceni na dogovorjeno število vrednostnih enot. Vrednostna enota pa je stalna, ker je enaka protivrednosti določene količine gotovih izbranih „indeksnih“ vrst blaga. Ako n. pr. ima kdor koli terjatev, izrešljivo v kakem blagu na vrednost 100 vrednostnih enot in stane ena enota tega blaga 100 din, cena blagovnih vrst, katerim je enaka ena vrednostna enota, pa je 20 din, tedaj sme imetnik terjatve zahtevati od banke izročitev 20 enot tega blaga. Ako se terjatev ne izrešuje v blagu, ampak v denarju, tedaj mora dolžnik vrniti toliko denarja, da bi si mogel upnik ž njim nabaviti protivrednost dogovorjenih vrednostnih enot. Če je n. pr. kdor koli posodil 100 vrednostnih enot, ki so stale po 20 din, t. j. 2000 din, in če ob vrnitvi posojila stane blago, iz katerega sestoji vrednostna enota, 30 din, mora dolžnik vrniti 3000 din. S tem ustvarjena stabilnost vrednosti kredita pospešuje njegov razvoj. Obenem pa se morejo v blagu izrešljive terjatve „izdati v zadostni množini, ne da bi to kaj učinkovalo na izpremembo njihove vrednosti“ (str. 21). Ker je vzdrževanje blaga, ki ga banka mora stalno imeti na razpolago, zvezano s stroški, mora nositi te stroške imetnik terjatve, ki uživa ugodnosti njene stabilne vrednosti. Taki stroški predstavljajo negativne obresti, ki analogno kot tako zv. „pojemajoči denar“ prepre-

čujejo tezavriranje menjalnih sredstev in povečavajo likvidnost kreditnih zavodov.

Takšne so osnove, na katerih je zgrajena piščeva nova kreditna tehnika, ki bi po piščevem mnenju garantirala stabilnost gospodarskega procesa brez omejitve gospodarske svobode.

Ne bom se spuščal v detajle te tehnike, ki jih razlaga pisec. Omejim se le na nekaj pripomb glede navedenih osnov.

To, kar predlaga dr. J. Jan, je predvsem izdaja menjalnih in kreditnih sredstev ne proti zlatu ali kakemu drugemu dosedanemu kritju, temveč proti borznemu blagu. Obenem so ta sredstva tudi izrešljiva v blagu. Izdaja not proti zastavljenemu blagu ni prav za prav nobena novost (na pr. nemški „Darlehenskassenscheine“). Tudi izrešljivost terjatev po blagovni vrednosti ni nova (n. pr. različni „Roggenanweisungen“, „Zuckerkredite“, „Koks-, Kohle- und Kalkanleihen“ in celo „Kilowattpapiere“ v Nemčiji v l. 1922. in 1923., t. j. v letih propada stare nemške veljave). Toda te snovnovrednostne terjatve so se vendar obrestovale in amortizirale v denarju, samo po indeksu cen dotičnih vrst blaga. Od pisca predlagana neposredna izrešljivost terjatev v blagu pa je zvezana s takšnimi stroški za vzdrževanje blaga, ki ga mora kreditni zavod stalno imeti na razpolago, da je težko priporočati tako obliko terjatev kot glavno prometno obliko. Prevalitev teh stroškov na imetnika terjatve, kar naj prepreči tezavriranje, vendar ne odstranja neugodnosti navedene oblike terjatev. Tudi množina takih z blagom kritih in v blagu izrešljivih terjatev je omejena na zalogo blaga, ki je na razpolago emisijskemu zavodu. Če se ta meja prekorači, je ogrožena njih izrešljivost v blagu in torej omajana osnova njihove vrednosti.

Drugo, kar predlaga pisec, je stabilizacija vrednosti kredita, ki se doseže s tem, da se terjatve glase na določeno število stabilnih vrednostnih enot, sestoječih iz protivrednosti nekih izbranih „indeksnih“ blagovnih vrst. Stabilizirati vrednost kredita je seveda zelo važno. Toda ono, kar predlaga v to svrhu pisec, ni nič drugega kot uvedba tako zv. valorizacijske klavzule v kreditne terjatve, samo naslonjene ne na zlato ali kako stabilno tujo valuto, temveč na neke vrste blaga. Ta ideja je slična ideji o „indeksni valuti“. Slabša pa je od te ideje v tem oziru, da hoče indeksna valuta stabilizirati blagovne cene, s tem torej kupno moč denarja, v posledici česar se stabilizira tudi vrednost kredita, dočim stabilizira piščeva valorizacijska klavzula samo vrednost kreditnih terjatev. Blagovne cene, dohodki in dr., torej kupna moč denarja in vsi v denarju izraženi prejemki pa pri tem lahko ostanejo nestabilni.

Vkljub iznešenim pomislekom je treba priznati, da je cela vrsta piščevih ugotovitev in pripomb zelo interesantna ter da pričajo o precejšnji ekonomski erudiciji pisca.

Aleksander Bilimovič.

Kos M.: Urbarji salzburske nadškofije. (Viri za zgodovino Slovencev, knjiga prva. Srednjeveški urbarji za Slovenijo, zvezek prvi). Izdala Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, 1959. XXIV, 167 str., 2 zemljevida v prilogi.

Filozofsko-filološko-historični razred Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani je sklenil izdajati v posebni seriji starejše urbarje (do nekako 1500), kolikor se nanašajo na slovensko ozemlje. To namero je tople pozdraviti s stališča naše narodne pravnozgodovinske vede. Kako obsežen je načrt, razodeva podroben seznam urbarjev, ki ga je priobčil M. Kos po trudapolnem zbiranju v arhivih in knjižnicah v predgovoru k svoji prvi publikaciji.

Začel je z urbarji salzburške nadškofije (za Ptuj iz l. 1322., za Brežice in Sevnico iz l. 1309. in 1322., za Sevnico iz l. 1448. ter seznam fevdov gospodov iz Podsrede iz l. 1320.). Šlo mu je v prvi vrsti za kritično edicijo srednjeveških tekstov. Opremil jo je z uvodom, v katerem je orisal nastoj zemljiškega gospostva salzburških nadškofov, ustalitev meje proti Ogrski, upravo gospostva, prebivalstvo, dajatve, služnosti, produkcijo ter politične in gospodarske okoliščine, ki so vedle do sestavitve urbarjev. Dasi ni mogel, oziroma ni hotel rešiti probleme, ki se tičejo objavljenih tekstov, je dal vendar z bogatim uvodom obilo pobud. Svojo nalogo je izvršil tako odlično, da moramo priznati njegovi publikaciji mesto med najboljšimi edicijami urbarjev vobče.

Priobčeni urbarji prikazujejo v Podravju salzburško posest severno od Drave med Vurbergom in Središčem tja do razvodij v Slovenskih goricah, južno od Drave pa teritorij okoli Ptuja. V Posavju popisujejo ozemlje severno od Save med Sevnico in Sotlo nekako do razvodja proti Pilštajnu in Podsredi. S tem pa ni izčrpno obravnavana salzburška cerkvena posest v teh predelih. Zraven spada n. pr. še spodnji del Murskega polja z Ljutomerom, ki je prešel v fevdno posest Babenberžanov, oziroma kasneje Habsburžanov. Kdor bi pa želel zasledovati pravnozgodovinski razvoj Podravja, Slovenskih goric in Murskega polja, bi se moral poglobiti še v urbarje za deželno knežjo posest na Štajerskem,¹ v urbarje samostana Št. Pavel (1290, 1372), Vetrinjskega (1488), Admont (13.—15. stol.), škofijske cerkve na Krki (15. stol.), nemškega viteškega reda (1490), dominikanskega in minoritskega samostana v Ptuj (1440/3, 1451), urada Ptuj (1493, 1500) in Maribor (1499), gradu Vurberk (1496), gradu Radgona in Marenberg (1498) ter posestev rodu Szekely v ormoškem in središčanskem okraju (1486). Vsi ti so imeli večjo ali manjšo zemljiško posest v obravnavanem ozemlju. Pravnega zgodovinarja bi seveda ne zanimali le navedeni urbarji, ki jih namestila izdati Akademija, segel bo tudi po mlajših, zlasti onih iz 16. stoletja. V drugi vrsti bi moral upoštevati še fevdne knjige n. pr. šentpavelskega samostana, salzburške cerkve, Celjanov, zbrati čim bolj popolno listinsko gradivo, ki tiče obravnavanega ozemlja ter proučiti katastrske karte. Takšno delo pa spada k nalogam, ki si jih je stavil med drugimi pravni razred naše Akademije z načrtom o pravnozgodovinskem proučevanju urbarjev slovenskega ozemlja. Po tej trudapolni poti, ki jo je pokazal Vl. Levec,² bi mogli postopno doseči to, kar je dal pred kratkim Čehom J. V. Šímák.³

Urbarji salzburške nadškofije že dotlej niso bili neznani pravnim in socialnim zgodovinarjem. Med drugim so iskali v njih opor za teorijo o pastirskem plemstvu županov med alpskimi Slovenci, ki jim je bil podrejen poljedelski kmečki živelj. M. Kos je točno opisal znatno kontroverzo o značaju in položaju slovenskih županov ter doprinesel k rešitvi vprašanja precej novega, s tem da je pojasnil tudi one primere, ko najdemo v vaseh po dve kmetiji, ki sta pa obe v rokah župana, ali pa primere, ko je navidezno več županov v vasi. Naziv žu-

¹ Dopsch-Mell, die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark aus dem Mittelalter (Österreichische Urbare, I/2) 1910.

² Vl. Levec, Pettauer Studien I.-III., Mitteilungen der anthropolog. Gesellschaft in Wien XXVIII (1898), XXIX (1899), XXXV (1905).

³ České dějiny I. 5. J. V. Šímák, Středověká kolonisace v zemích českých, Praha 1938, VII + 810 str.

pan je pač prešel na vse kmete, ki so uživali staro „župo“, a le eden izmed njih je odraščal „župnico“ v višini, ki je značilna za starega župana. Tudi funkcija sodina in birača je po temeljitih študijah L. Hauptmanna in J. Kelemine pojasnjena. Pomembno je nadalje, kar navaja M. Kos o razmerju med okoliši deželskih sodišč (zgornjeptujskega, ormoško-radgonskega) in mejami salzburškega gospodstva. Pravni položaj kmečkega sloja je bil precej enoten. Z redko izjemo (pri Ptujju „curia“ oddana iure emphiteutico = Burgrecht) se javlja povsod „libera institutio“ t. j. zakupno razmerje, po katerem je mogel zemljiški gospod vsak čas „odsaditi“ podložnika.

Po uspešnem boju proti Madžarom se je od 12. stoletja dalje premaknila meja zemljiškega gospodstva proti vzhodu. Pridobljeno ozemlje najbrž ni bilo popolnoma neobljudeno, gotovo pa v obmejnem pasu zaradi neprestanih napadov močno opustošeno. V interesu zemljiškega gospoda je bilo, da čimprej uvede donosnejše oblike intenzivnega gospodarjenja. To pa se je dalo doseči le s kolonizacijo. Potrebno je bilo izbrati primerna selišča, izmeriti prostor za „hobe“ in pritegniti naseljence. Kakor izhaja iz urbarjev, se to ni vršilo tako enotno in smotno kakor n. pr. v škofjeloškem gospodstvu freisinških škofov. V salzburškem gospodstvu je sodeloval v obili meri razvijajoči se viteški sloj raznih stopenj,⁴ ki si je s tem zagotovil vir dohodkov v pravni obliki „fevdov“, ki jih je pa znal povečati še z „occupatio“. Zato je fevdništvo močno razkrojilo opisano zemljiško gospodstvo.

Ob novi mejni črti proti Ogrski pa so skušali deželni knezi in salzburški nadškofje zagotoviti varnost s tem, da so oddajali po službenem pravu zemljišča oziroma cele vasi kot „strelske fevde“. Nastal je poseben tip vojne krajine,⁵ ki se da zasledovati med Muro in Ščavnico od Žepovcev in Radgone preko Čagone, Borecev, Lokavcev, Babincev, Noršincev in Ljutomera v Slov. gorice ter na Ptujsko polje od Podvincev pri Ptujju, čez Prvence, Strelce, Mezgovce, Zalmance do Oblakov. Mnogo podobnosti kažejo ti „strelski fevdi“ s „pronijo“ bizantinsko-srbskega ozemlja. Pri kolonizaciji so utegnili imeti župani neko pomembnejšo vlogo. Dasi pravno ne odgovarjajo t. zv. „locatorjem“, se vendar strinjam z M. Kosom, ki trdi, da se številni po posevnem pridevniku osebnih imen imenovani kraji ne dajo drugače razlagati kakor, da je misliti na prvega župana, ki je kot upravni funkcionar zemljiške gosposke in neke vrste vodja kolonizacije bil soudeležen pri nastanku vasi. Vsekakor pa zelo pogrešamo poglobljeno pravnozgodovinsko študijo o fevdništvu s posebnim ozirom na ozemlje južnih Slovanov.

V treh vaseh ptujškega urada nastopajo l. 1322. t. zv. „hausgenoezen“. Ta naziv najdemo v virih srednjega veka od štajerske tja do Holandske in pomeni različno: najemnika, hišno služinčad, nevoljnika cerkvenega zemljiškega gospoda, sofevdnika, člana družbe, ki je prevzela kovanje novcev.⁶ M. Kos jih smatra za nadškofove ljudi, ki so bili zaposleni v nekdanji ptujski kovnici denarja. Na podlagi samo ene navedbe se je dokaj težko odločiti. Najbrž se je pomen na-

⁴ O nastoju štajerskih ministerialov prim. L. Hauptmann, Mariborske studije, Rad. knj. 260, Zagreb 1938, 83—118.

⁵ M. Kos, K postanku ogrske meje med Dravo in Rabo, ČZN XXVIII, 1933, 144—152.

⁶ Po ljubeznivem sporočilu g. vseuč. prof. dr. Eb. v. Künßberga iz arhiva DRW v Heidelbergu.

ziva v teku časa in po krajevnih prilikah spreminjal, kakor je to pred kratkim ugotovil za „synodales“ Fr. Gescher.⁷

Dr. Jos. Zontar.

Dr. Schönke A.: Das Zivilprozessrecht des Krieges. R. v. Decker's Verlag, G. Schenck. Berlin. 1940. Str. 64.

Takoj s početkom sedanje vojne je bilo izdanih v Nemčiji več uredb, s katerimi so poskusili, na eni strani ohraniti in vzdržati pravosodstvo med vojno v istem obsegu in enaki delavnosti, na drugi strani pa preprečiti oškodovanje z vojno neposredno prizadetih. Sistematično obravnavanje vseh teh in še pozneje izdanih predpisov, kolikor se nanašajo na civilno pravdno sodstvo, nam nudi v omenjeni knjigi izčrpno, obenem nadvse pregledno, s pripombami iz dosedanjega slovtva in sodstva pojasnjeno, profesor civilnega procesnega prava v Freiburgu dr. Schö n k e. Njegova izvajanja se naravno naslanjajo na učbenik, ki ga je izdal pred letom dni, toda način njegovega obravnavanja služi prav tako praktičnim potrebam, katerim je gotovo v prvi vrsti namenjen. Obravnavanje je namreč vsestransko in obsega tudi obširno kaznistiko.

Ni vse novo, kar prinašajo te uredbe, zelo mnogo je že na prvi pogled zgolj začasne narave, marsikateri predpis pa, tako pravi pisatelj, utegne postati izhodišče za bodočo preureditev civilnega pravdnega postopka. Iz tega razloga morda ne bo odveč, če podam v naslednjem par vrstic o novi začasni ureditvi v Nemčiji, kolikor je obenem tudi zanimiva, čeprav to presega meje navadnega književnega prikaza.

Organizacijske preosnove nadomeščajo predvsem zakonodajne funkcije z upravnimi. Pravosodni minister sme sam ustanavljati, odpravljati, predlagati ali združevati sodišča, sme tudi cele skupine poslov (n. pr. v patentnih stvareh), odkazati le nekaterim sodiščem — in to vse z navadnim ukrepom. Vsakega sodnika sme dodeliti minister kateremu koli sodišču v državi kot pomožnega sodnika, predsednik višjega deželnega sodišča pa v svojem območju. Sodniški pomočniki se smejo pri vseh sodiščih in v vseh senatih pritegniti neomejeno kot pomožni. Civilne senate deželnih, trgovinskih in delovnih sodišč zamenjuje sodnik poedinec, častnih sodnikov ni več.

V pravdnem postopanju se po starem receptu skuša odvrniti oškodovanje z vojno prizadetih s tem, da se pravde, v kateri je prizadeti z vojno pravdna stranka, prekinajo po zakonu in se nadaljujejo šele, ko jih prizadeti prevzame. Prekinitev ne nastopi, če je stranka juristična oseba ali če ima fizična oseba neprizadetega zakonitega zastopnika ali pravdnega pooblaščenca. Vendar je tudi v takem primeru mogoče, izposlovati vsaj začasni zastoj pravde. Če bi prekinitev ogražala koristi ene ali druge stranke, se sme postaviti prizadetemu na predlog ali po službeni dolžnosti zastopnik za pravdo. V drugih primerih sme odrediti sodišče ali mirovanje ali prekinitev postopka, če stvar ni nujna. V pravnih pred okrajnimi (uradnimi) sodišči je dopustno, oddati izpoved kot priča tudi pismeno, kar je v nekaterih primerih možno že po rednem postopku, zaprosilom za zaslišanje vojakov in vojaških uradnikov sme ustreči tudi vojaški sodni uradnik.

Mnogo dalekosežnejše spremembe uvaja uredba v postopek pred okrajnimi in delovnimi sodišči. Pooblašča sodnika, da ga uredi po svoobodnem preudarku. Pisatelj pravi, da utegne ta določba najlažje zavajati k napačni uporabi, zato poudarja, da obča načela civilnopravnega

⁷ Fr. Gescher, Synodales, Studien zur kirchlichen Gerichtsverfassung und zum deutschen Ständewesen des Mittelalters, ZRG 60. Bd. kanon. Abt. XXIX (1940), 358—446.

postopka ne smejo biti nikjer in nikdar kršena. To se tiče predvsem razpravljalnega načela, načela zaslišanja obeh strank, javnosti, neposrednosti, predpisov o pravnih sposobnosti in pristojnosti sodišč. K temu pripominjam, da se ne da noben t. zv. sumarni postopek zamisliti, ne da bi obstajal nek redni postopek, iz katerega se izločajo formalnosti. Zato bi tudi uvedba sumarnega postopka samega, kakor si ga zamišljajo pri nas v nekaterih delih države, vedla samo do kaosa in do toliko postopkov, kolikor bi bilo sodnikov. Nemški postopek po svobodnem preudarku bi se še največ približeval našemu bagatelnemu z nekaterimi nadaljnjimi olajšavami. Ob tako dalekosežni ureditvi se tudi razume, da se je zopet omejila dopustnost pravnih sredstev, tudi v stroškovnih stvareh, ne glede na to, da so izzvale organizacijske spremembe tudi potrebo, da gredo vsi prizivi, tudi zoper sodbe okrajnih in delovnih sodišč, vselej na višje deželno sodišče.

Nemčija ob začetku vojne ni izdala nobenega moratorija. Uredba ureja to vprašanje v dvojni smeri. Zabranjuje pripadnikom tujih držav in jurističnim osebam, ki imajo sedež v državah, ki jih določi državni pravosodni minister, da bi smel brez ministrove odobritve izboževati imovinskopravne zahtevke pred nemškimi sodišči. Ščiti pa tudi državljane pred izvršbami sodržavljanov s tem, da sme v sodbi na denarno dajatev dovoliti obvezancu vsako sodišče plačilni odlog do največ treh mesecev. Odlog plačila tedaj ni splošen, se podeljuje le individualno na obvezančev predlog, upošteva obojestranske razmere. Dovoliti se sme le, če more upnik to prenesti, in sicer z zavarovanjem ali brez tega in le za terjatve, nastale pred 1. novembrom 1939.

V vojaško službo vpoklicanim pravnim zastopnikom sme postaviti predsednik krajevnih odvetniških zbornic zastopnika. To se zgodi na predlog ali po službeni dolžnosti, postavitev izostane le, če zadržani odvetnik to izrečno zavrača. Na ta način postavljeni zastopnik vstopi brez nadaljnega v pooblastilno razmerje med stranko in zadržanim odvetnikom, ne potrebuje zato nobenega posebnega pooblastila, nima pa tudi nobenega odmenskega zahtevka iz zastopstva. Izmed drugih določb, zadevajajočih odvetniški in notarski stan, bodi omenjeno samo izrečeno načelo, da prejemki asesorjev v odvetniški in notarski poskusni in pripravljalni službi ne smejo biti nižji od asesorjev v državni pripravljalni službi.

Nekatere omenjenih sprememb veljajo tudi za Ostmarko, Sudete ter Češki in moravski protektorat.

Dr. Rudolf Sajovic.

Robert Henri: Advokat. (Iz francoščine prevedel Dobrivoj Dim. Branković). Beograd, 1940, str. VIII + 130, mali 8°, cena 25— din.

Na beograjskem knjižnem trgu se je nepričakovano pojavila za advokate ljubka knjiga (v lepi naslovni opremi), ki jo je spisal leta 1923. v kozerskem stilu slavni francoski advokat Henri Robert. Prevod je oskrbel predsednik okrož. sod. v Velikem Gradišču D. D. Branković, ki je pravniškim krogom znan kot večletni sotrudnik advokatskega lista „Branica“ v Beogradu. Nam jugoslovanskim pravnikom bo ta knjižica tem bolj dobrodošla, ker nimamo podobne literature, original sam pa je že zdavnaj razprodan. Robert, advokat v Parizu (1865—1936) se je proslavil v velikih kazenskih procesih, katere je deloma literarno obdeloval v svoji seriji „Les grands procès de l'histoire“; veljal je zgodaj kot odličen zagovornik pred poroto zaradi svojega prepričevalnega, jasnega in živega govora. Znal je ločiti glavno od stranskega; bil je velik protivnik govorniškega romantizma. Leta 1913. je bil izvoljen za predsednika (bâtonnier) bareauja v Parizu, to funkcijo je izvrševal do leta 1919. Leta 1923. je

postal član francoske akademije in to prav zaradi njegove knjige „Advokat“. Njegovo ime je zaslovelo preko meje njegove domovine. Ko je dospela vest o njegovi smrti v sodno palačo, je bila takoj izvršena mala komemoracija za pokojnikom. Glasoviti pariški advokat Morro-Giafferi je izrekel pri tej komemoraciji tele značilne besede: „Na tem govorniškem odru, ki ga je njegov genij obogatil in iz katerega je napravil najvzvišenejšo tribuno človeške vesti, ga nobeden ne bo mogel nadomestovati“. Robert ni bil samo odvetnik-branilec, marveč tudi priznan književnik in je prav radi tega prestopil prag palače nesmrtnikov. Njegova najbolj znana knjiga je „L'avocat“, ki je izšla v znameniti zbirki „Les caractères de ce temps“, prevedena je v skoraj vse kulturne jezike.

Robert postavlja na čelo svoje knjige moto „J'aurais voulu être avocat: c'est le plus bel état du monde“ (Voltaire). Svoj spis pa konča s temile značilnimi besedami: „Vsem onim, ki bodo to knjigo čitali, želim, da bi se nikdar ne pravdali in da se ogibajo tega, da bi prihajali v našo veliko palačo v svojstvu pravdačev.“

V prijetnem kozerskem jeziku obravnava Henri Robert advokatski poklic v štirinajstih kratkih, toda jedrnatih oddelkih: na sodišču, na prvem oddelku, zagovor pred sodiščem, nekdanji in sedanjí odvetniki, razvoj sodnega govorništva, odvetniško življenje, odvetniški pripravniki, odvetniški poklic, posli odvetniških pripravnikov, žene-advokati, advokati politiki, nagrade, sodnik, nekaj advokatskih portretov. Zagovorniku daje navodilo: Zagovor naj bo „iskren, kratek in odličen. Treba je prepričati, ne očarati“. Zavrača vsako žongljanje z besedami. Komur odvetniški poklic ni samo krušni poklic in ki vidi v odvetništvu nekaj višjega, bo rad segel po tej knjižici. Zlasti jo je priporočati odvetniškim pripravnikom, katerim bo nudila ta knjižica kot uvod, ko si izberejo odvetniški kot svoj življenjski poklic, lep vpogled v odvetništvo, zlasti ker nimamo ustrežajoče domače literature. Seveda je pa francosko odvetništvo čisto nekaj drugega nego naše, ki deluje pod čisto drugimi razmerami.

Prevajalcu moramo biti hvaležni, da je lepo vsebino te knjige, ustvaritev francoskega pravnega genija, prenesel na naš jugoslovanski pravniški vrt in tako lepo obogatil našo pravniško literaturo. Knjiga se naroča pri prevajalcu.

Dr. Anton Urbanc.

Dr. Bajič Stojan: Sodelovanje med podjetnikom in obratno posadko. Ponatis iz Organizatorja 1940, št. 3—5. Str. 20.

Crnica Ante: Uredba o rangi rimokatoličkih bogoslovskih škola s tumačem. Šibenik. 1940. Str. 40.

Definitivni rezultati popisa stanovništva od 31. marta 1931. godine. Knjiga XIV. Prisutno stanovništvo po glavnom zanimanju. Sarajevo. Državna izdaja. 1940. Str. 341.

Dr. Matijević Ivo — dr. Čulinović Ferdo: Komentar zakona o izvršenju i obezbeđenju. V. knjiga. 5. 6. §§ 335 do 352. Dodatak. Štamparija Svetlost. Beograd. 1940. Str. 2355—2486. S tem je široko in obširno zasnovano delo končano.

Perić Živojin: Obrazložjenje §§ 1—319 Predosnove gradjanskoga zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju. Beograd. Izdanje ministarstva pravde. Str. 346.

Dr. Pržić Ilija: Osnivanje pravnog fakulteta u Srbiji. Povodom stogodišnjice. Odtis iz Arhiva za pravne i društvene nauke, Beograd, 1940. Št. 1—2. Str. 19.

Dr. Sajović Rudolf: O izterjevanju in odmeri advokatskih stroškov. Ponatis iz Pravosudja 1940, št. 6—8, Beograd, str. 18.

Dr. Vogelnik Adolf: Statistični letopis mesta Ljubljane za leto 1938. Ljubljana 1940. Str. 96.

Dr. Vogelnik Adolf: Statistični letopis mesta Ljubljane za leto 1939. Ljubljana 1940. Str. 114.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LVIII, 1—2:
 Pržić I.: Osnivanje Pravnog fakulteta u Srbiji. Demčenko G.: Normativne nauke i pravo. Danić D.: Načelo pretstavljanja u naslednom pravu po srpskom gradj. zakoniku. Janjić A.: Pravni lekovi po Stečajnom zakonu. Bulatović M.: Osobito lak slučaj u svetlu vojnog pravosudja. Simonović M.: Opšti pogled na savremene pravne teorije o državi. Pantelić S.: Politika i doktrina dirigovanog novca. Tasić Dj.: Propisi Predosnove Gradj. zakonika o tumačenju zakona. Tasić Dj.: Dve metode dva različita rezultata. Milić I.: Medjunarodno privatno pravo novog Gradj. zakonika Kraljevine Italije. Mihajlović J.: Izmene u novom taksenom režimu za Drž. savet i upravne sudove. — **Branić 6:** Mirković Dj.: Nekoliko pitanja iz oblasti akcijskog prava. Lazarević A.: Nadležnost banovine Hrvatske i naše procesno pravo. Blagojević V.: Nije potrebno utvrđivati pravni odnos i savesnost državine u sporu, već samo to da li je sopstvenik usled neupotrebe svoga prava izgubio pravo na tužbu. — **Branić 7—8:** Živadinović M.: Dve značajne uredbe. Petrović B.: Tumačenje § 419 srp. gradj. zak. od strane opšte sednice kasacionog suda u Beogradu. Popović S.: Rđjav zakon treba menjati. Karić L.: O odnosu kućevlasnika i nastojnika zgrade (kućepazitelja). Kukoljac M.: Praveda u sudu, zadovoljstvo u narodu. Pavlović V.: Da li je osam meseci strogog zatvora teža kazna od tri godine zatvora. Vagner Lj.: Advokat-izvršilac kriv. dela zloupotrebe poverenja. — **Mjesečnik 7:** Stefanović J.: O pravu raspuštanja parlamenta. Lunaček V.: Uredba o finansiranju Banovine Hrvatske. Rački B.: Uzdržavanje ovršenika za vrijeme ovršnoga postupka, napose osvrtnom na postojeću uredbu o zaštiti seljačkoga posjeda od ovrhe. — **Mjesečnik 8:** Politeo I.: Narodno pravo. Gornjičić J.: Pravna narav tajnih tarifa u otpremnom poslu. Hartman I.: Parnični trošak u osudi. Hadži-jahić M.: Šerijatsko-pravne ustanove o umjetnom pobačaju i njihova primjena u islamskoj državi. Buć A.: Doprinosi pitanju reforme pravosudja. Benc I.: Hrvati u obranu svoje države krajem XVII i XVIII stoljeća. Terzijevo K.: Može li se mijenjati rodjeno ime. — **Mjesečnik 9:** Kun I.: Razrješenje radnoga odnosa temeljem izreke disciplinskih ustanova. Kesterčanek F.: Da li zaštita posjedovnoga statusa quo po §§ 340—342 o. g. z. dopušta povraćaj u prijašnje stanje rušenjem? Manzoni I.: Nezavisnost sudaca; položaj suca i drž. odvjetnika. Kalo-gjera M.: O bolnini (Schmerzengeld, pecunia doloris). Roje J.: Dioba zajednice nekretnina ovršnim putem. — **Policija 4—5—6:** Mišić D.: Presuda bez vrednosti (§ 280 k. p.). Tauber L.: Trgovački posrednici. Stanković B.: Položaj okrivljenika pred gradjanskim i vojnim krivičnim sudovima. Živanović M.: Rang zvanja u resoru Ministarstva unutrašnjih poslova. Treća čast Kaznenog zakonika (§§ 310 do 397). Odredbe o istupima protumačene sudskom i upravnom praksom. — **Pravosudje 6:** Sajović R.: O izterjevanju in odmeri advokatskih stroškov. Mirković Dj.: Postanak i pravni sastav trgovačkih društava. Milić I.: Pogled na osnovna načela novog Gradjanskog zakonika Kraljevine Italije. Jeremović J.: Za obaveznost crkvenog braka. — **Pravosudje 7—8:** Sajović R.: O izterjevanju in odmeri advokatskih stroškov. Mirković Dj.: Postanak i pravni sastav trgovačkih društava. Blagojević B.: Nasledno-pravni položaj usvojenih lica. Branković S.: Po-

stupak za pobijanje zakonitosti dece. Štengl B.: Zaštita seljačkoga posjeda. Stojković M.: Dostava presuda sreskog suda državnemu tužiocu. Perović N.: Da li je kleveta učinjena prema supruzi oficira od strane vojnog lica kleveta samo supruge ili ujedno i kleveta časti dotičnog oficira? Hadžipopović A.: Da li se i sudija pojedinac može pojačati u smislu § 278 Kp.?

Razne vesti.

Osebnosti. Postavljeni so: Za državnega tožilca dr. Zorjan Matko v Mariboru; za starešino okrajnega sodišča dr. Adamič Rudolf v Prevaljah; za sodnika okrožnega sodišča dr. Mihalič Boris v Mariboru; za sodnike okrajnih sodišč Kunič Josip v Gornjem gradu, Zinauer Milan v Kostanjevici, Dolničar Matej v Gornji Radgoni; za sodnega pripravnika Verbič Božidar v Celju. Premešeni so: sodnika Mikuž Ciril k okrajnemu sodišču v Maribor, dr. Gorup Milan v Slov. Bistrico, pristava Jereb Miha v Laško, dr. Lipan Viljem v Mursko Soboto, sodni pripravnik Šegedin Jože v Ljubljano. — Pri državnem pravobranilstvu v Ljubljani sta postavljena za svetnika Kozelj Milan, za sekretarja Marc Pavel. — K banski upravi v Ljubljani je premeščen pol. upravni sekretar Brandšteter Jakob, za pristava pri upravi policije v Ljubljani je postavljen Šlander Jožef. — Odvetniško pisarno je odprl Petrovič Ignac v Mariboru, preselil se je Lovrec Franjo v Šmarje pri Jelšah. — Za javne beležnike so postavljeni dr. Šorli Ivo v Kranju, Belle Marijan v Marenbergu, Gajšek Karel v Mariboru. — Izvrševanju odvetništva se je odpovedal dr. Novak Fran. — V pokoj so stopili: kasacijski sodnik Arnerić Ljubomir, predsednik okrožnega sodišča Sernec Janko, starešina okrajnega sodišča dr. Ilau-nig Ožbolt, sodnik okrožnega sodišča Lenart Josip, sreski načelnik dr. Kartin Herbert. — Umrli so: sreski načelnik Malešič Matija, univ. profesor dr. Jurković Joso, višji magistratni svetnik v pok. dr. Fux Riko, dvorna svetnika v pok. dr. Kronvogel Josip in Andoljšek Franc.

Dr. Jurković Joso. Dne 27. junija 1940 je umrl po daljšem bolehanju univerzitetni profesor dr. Joso Jurković, star komaj 52 let. Doma iz Colnarjev pri Fari na Kočevskem, kjer se je rodil 7. marca 1888, je prišel na gimnazijo v Novem mestu in tam l. 1910. maturiral. Študije je nadaljeval na pravni fakulteti na Dunaju. Toda neugodne gnotne razmere, ki jih je sicer premagal v malem dolenskem mestecu, mu niso dovolile, da bi se mogel prebiti tudi v vele mestu. Prekinil je zato s študijem že novembra 1911 in vstopil pri računskem oddelku deželnega odbora v Ljubljani v službo, v kateri je ostal skozi vso dobo svetovne vojne in še nekaj časa pozneje. L. 1920. je bil postavljen za referenta pri tiskovnem uradu predsedništva deželne vlade v Ljubljani, a že 25. novembra 1920 je postal tajnik juridične fakultete v Ljubljani, ki je bila par mesecev poprej osnovana. Ze ta čas se je oglašal z leposlovnimi, kritičnimi in političnimi članki v različnem časopisju.

Tajniška služba je postala za pokojnega Jurkoviča odločilna. Skozi štiri leta je pomagal takratnim dekanom pri polaganju temeljev ljubljanski juridični fakulteti kot njen prvi tajnik. To njegovo delo sicer